

KONFERENSSIRAPORTTI

Anna-Leena Perämäki

Kokemuksen historiaa, menneisyyden lapsuutta ja elämänkerrontaa: Kuudennet valtakunnalliset Historiantutkimuksen päivät Tampereella 20.–22.10.2022

Hitu-päivät, kokemuksen historia, lapsuus, uusi sotahistoria, sukupuolihistoria, elämäkerrallisuus

Anna-Leena Perämäki, Turun yliopisto (alpera@utu.fi)

78

Kuudensille valtakunnallisille Historiantutkimuksen päiville kokoontui lokakuussa noin 300 suomalaista historioitsijaa. Järjestäjänä toimi Suomen Historiallisen Seuran lisäksi tänä vuonna Tampereen yliopisto. Key-note-puhujia oli neljä, ja heidän luentojaan aiheet vaihtelivat digitaalisesta historiantutkimuksesta kaupunkitutkimukseen. Muu tieteellinen ohjelma koostui eri päiville jaetuista sessioista. Runsaan osallistujamäärän vuoksi samaan aikaan saattoi olla käynnissä peräti 15 eri sessiota, joten valinnanvaikeus oli ilmeinen. Tänä vuonna esityksiä oli kuitenkin rajoitettu siten, että yksi henkilö sai pitää esitelmän vain yhdessä sessiossa. Sessioiden teemat olivat monipuolinen katsaus tällä hetkellä puhutteleviin aiheisiin ja kysymyksiin suomalaisella historiankirjoituksen kentällä.

Kuva 1. Kuudennet Hitu-päivät järjestettiin Tampereella. Kuva: Anna-Leena Perämäki.

Oma esitelmäni sijoittui jo heti ensimmäiselle päivälle, Hannu Heikkilän (Jyväskylän yliopisto) puheenjohtamaan sessioon Aikalaiskokemuksia ja rauhankriisejä – sotien vaikutuksia arkeen ja paikallisyhteisöihin. Esitelmäni käsitteli työn alla olevaa post doc -projektiani, jossa tarkastelen miehityksen kokemusta toisen maailmansodan aikaisissa Norjassa ja

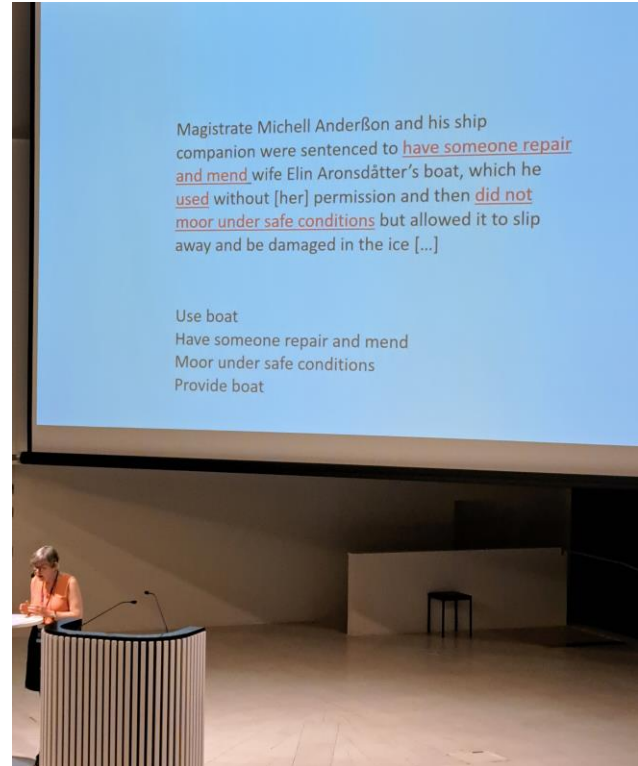
Tanskassa omaelämäkerrallisessa aineistossa. Session kaksi muuta esitelmää liittyivät toiseen maailmansotaan ja sen seurauksiin Suomessa. Heikkilä puhui viipurilaisen siviiliväestön kokemuksista sotavuosina kirjoitetuissa kirjeissä, ja väitöskirjatutkija Katja Pyötsiä (Jyväskylän yliopisto) käsitteli sodanjälkeisiä alueellisia rauhankriisejä vuosien 1944–1949 Suomessa. Yleisöä oli paikalla mukavasti ja esitelmien jälkeinen keskustelu inspiroivaa. Itsestäni oli hyödyllistä päästä esittelemään ensimmäistä kertaa uutta tutkimusprojektiani.

Kuva 2: Maria Ågren pitämässä keynote-luentoaan. Kuva: Anna-Leena Perämäki.

Avauspäivä torstai sisälsi myös paljon muuta kiinnostavaa. Ensimmäisen keynote-luennon piti Maria Ågren Uppsalan yliopistosta. Hän pohdiskeli luennollaan *In Search of Practice: Lessons from the Swedish Gender and Work Project* datapohjaisen digitaalisen historiantutkimuksen hyviä ja huonoja puolia johtamansa, sukupuolta ja työtä varhaismodernissa ruotsalaisessa yhteiskunnassa käsittelevän tutkimusprojektin valossa. Ågren korosti tiimityön merkitystä tämänkaltaisessa hankkeessa.

Päivän toinen keynote käsitteli saarnaopin roolia muslimien, kristittyjen ja juutalaisten keskinäisissä suhteissa Välimeren alueella keskiajalla. Luennointsija oli Linda Gale Jones Pompeu Fabran yliopistosta Barcelonasta. Jones painotti luennollaan keskiajan muslimien, juutalaisten ja kristittyjen välisten suhteiden monitahoista luonnetta, joka näkyi esimerkiksi saarnojen vaikutteissa eri uskonnoista ja retoriikan yhteneväisessä alkuperässä.

Torstaina olin kuuntelemassa vielä erittäin mielenkiintoista, Tanja Vahtikarin puheenjohtamaa sessiota äitiyshuollon tilallisesta ja materiaalisesta kokemuksesta toisen maailmansodan jälkeisellä ajalla. Tampereen yliopistossa toimii Suomen Akatemian Kokemuksen historian huippuyksikkö (HEX). Se näkyi session tamperelaisten tutkijoiden esitelmissä kokemuksen käsitteen taitavana avaamisena eri näkökulmista.

Kuva 2: Myös Ennen ja nyt oli mukana Hitu-päivillä. Kuva: Anna-Leena Perämäki.

Riikka Suominen tarkasteli Helsingin ensikotia elettyä instituutiona 1940–1950-luvulla ja ensikotiin liittyviä kokemuksen eri ulottuvuuksia: ideaalista, yksilöllistä ja sosiomateriaalista. Jenni Räikkönen puolestaan puhui kätilötyön sosiomateriaalisesta kokemuksesta sotien jälkeisessä Lapissa, jota leimasivat pitkät välimatkat, laaja työskentelyalue ja pula lääkäreistä. Räikkönen tarkasteli tunteiden sekä maantieteen ja etäisyyden merkitystä kätilötyön kokemukselle. Tanja Vahtikarin esitelmän aihe oli äitiyspakkaus tunne-esineenä. SKS:n keräyksessä äitiyspakkausmuistoista syntyneen muistitietoaineiston valossa äitiyspakkausta voi tarkastella paitsi tunne-esineenä myös jaettuna kokemuksena. Session esitelmät keskustelivat hienosti keskenään. Niitä oli mukava seurata, sillä esitelmöitsijöistä näkyi tutkimuksen riemu ja innostus.

Torstain päätti Tampereen kaupungin vastaanotto Vanhalla Raatihuoneella. Siellä puheen piti apulaispormestari Pekka Salmi, joka sai hitulaisilta riemukkaat aplodit paljastaessaan olevansa itsekin koulutukseltaan historioitsija. Vanha Raatihuone oli upea ja koko vastaanotto hieno tilaisuus vaihtaa kuulumisia päivän aikana kohdattujen historiantutkijakollegoiden kanssa.

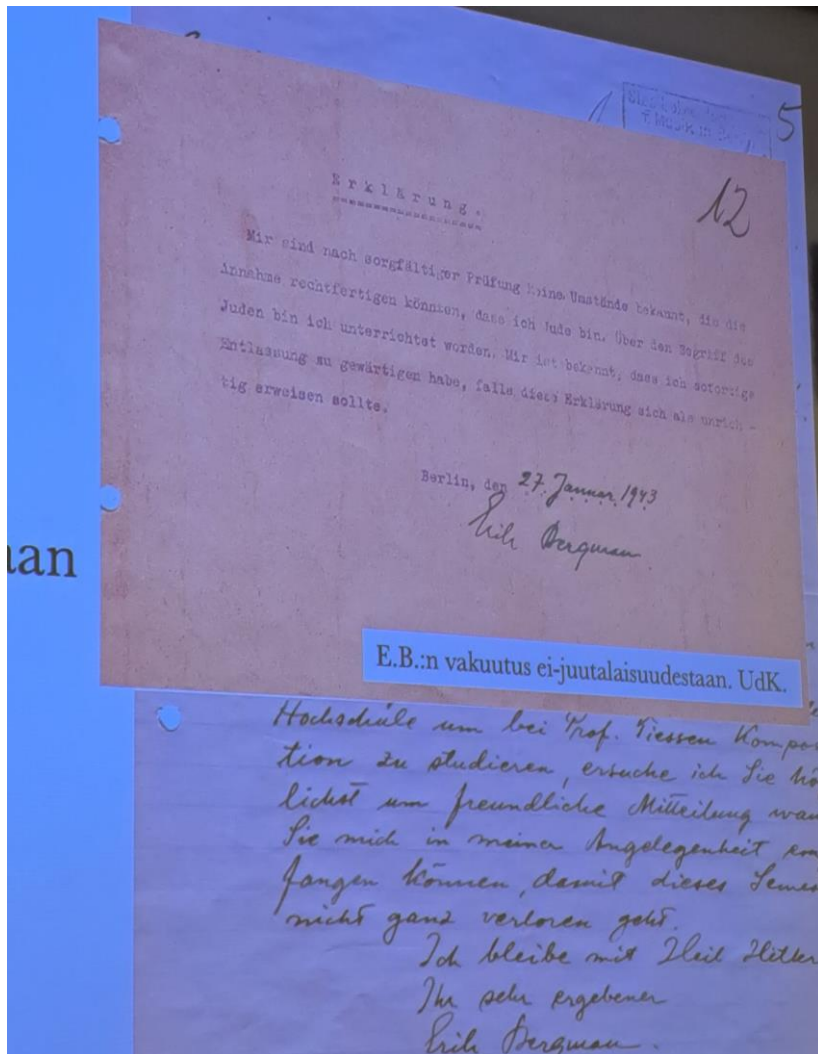

Kuva 4: Tampereen kaupungin vastaanotto Vanhalla Raatihuoneella. Kuva: Anna-Leena Perämäki

Perjantain keynote-luennon piti etäyhteyden välityksellä Simon Sleight King's Collegesta Lontoosta. Hänen luentonsa käsitteli muistin maisemia kaupunkikuvassa, menneisyyden näkymistä urbaanissa ympäristössä. Sleight puhui muistomerkeistä tapana unohtaa ja toisaalta Pierre Noraa mukaillen muistin paikkoina, historiaan viittaavista kadunnimistä, siltojen ”rakkauslukoista” ja esimerkiksi ulkoilmamuseoista esitettyä muistona (performed memory) sekä aineettomista muistoista kuten lapsuuden tai nuoruuden paikkoja käsittelevistä omaelämäkerrallisista teksteistä. Sleightin luento sisälsi siis paljon kiinnostavia esimerkkejä kaupungista ja muistista.

Perjantaina sain myös seurata mielenkiintoisia sessioita politiikasta ja musiikista sekä lapsuuden historiasta. Marko Tikan puheenjohtamassa sessiossa Musiikin ja äänen sosiaalishistoriaa II / Poliitikka ja musiikki Maria Takala Roszenko esitelmöi musiikista lokalisaation välineenä Suomen ortodoksisen kirkon

yhteyksessä kansallista kirkkoa 1920–30-luvuilla. Juha Torvinen ja Susanna Waldén-Antikainen puolestaan käsittelevät omissa esitelmissään suomalaisten säveltäjien natsiyhteyksiä. Torvinen puhui Erik Bergmanin sävellysoopinnoista natsi-Saksassa ja Waldén-Antikainen kansallissosialistisesta kulttuuripropagandasta säveltäjä Yrjö Kilpistä koskevissa kansallissosialistisissa lehtiartikkeleissa. Suomalaisten yhteydet natsi-Saksaan on aihe, jossa riittää vielä paljon pengottavaa ja tutkittavaa.

Kuva 5: Juha Torvisen esitelmä käsittelee säveltäjä Erik Bergmanin opintoja natsi-Saksassa. Kuva: Anna-Leena Perämäki.

Menneisyyden lapsuus, tilat ja materiaalit, jonka puheenjohtajana toimi Essi Jouhki, oli hyvä katsoa siihen, miten lapsuuden historiaa tällä hetkellä tutkitaan Suomessa. Antti Malisen esitelmä valotti urbaanien ympäristöjen moniaistillista lapsuuskokemusta sotienjälkeisessä Suomessa keskittyen erityisesti 1940–50-lukujen kansakoulukokemuksiin taidekasvatukseen ja vuonna 1950 koululaisille järjestetyn Helsinki-aiheisen kirjoituskilpailun kautta. Essi Jouhki puolestaan käsittelee leikkipuistoja elettyinä ja koettuina lapsuuden ympäristöinä ja Veera Moll 1970-luvun Helsingin kaupunkipihojen lapsiystäväällisyyden edistämispöytäkirjoja. Lapsuuden historian tarkastelu kokemuksen ja tilallisuuden kautta olivat tämän session kantavia teemoja.

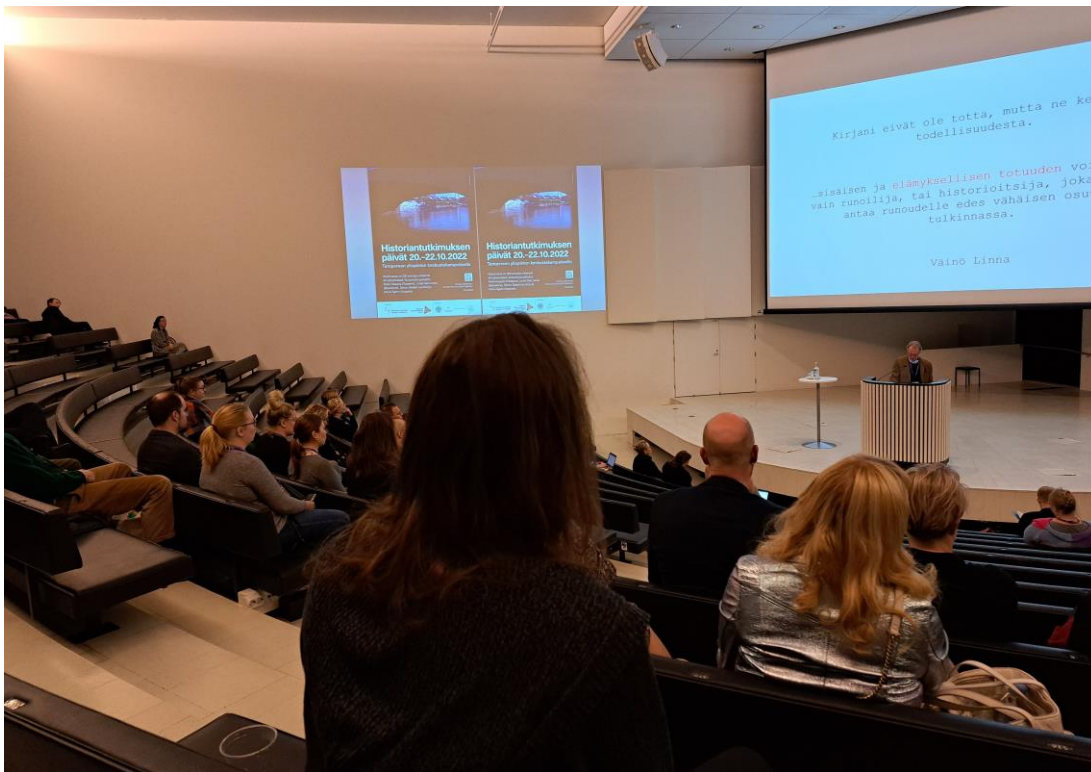
Perjantain huipensi konferenssi-illallinen Puistotornissa Vanhalla Työväentalolla. Puitteet illalliselle olivat kunnossa, sillä paikka tunnetaan Tampereella siitä, että Lenin ja Stalin tapasivat siellä ensimmäistä kertaa. Historioitsijat saivat erinomaisen ruoan ja seuran lisäksi nauttia lahjakkaan joubikkotaiteilija Pekko Käppiin vangitsevasta soitosta ja laulusta. Ilta oli siis kaikin puolin onnistunut.

Kuva 6: Joubikkotaiteilija Pekko Käppi esiintymässä konferenssi-illallisella Puistotornissa. Kuva: Anna-Leena Perämäki.

Viimeiselle konferenssipäivälle lauantaille riitti vielä paljon ohjelmaa aamusta alkaen. Viimeinen seuraamaani sessio käsitteli naisten tiloja ja polkuja puheenjohtajanaan Heli Valtonen. Reetta Hänninen puhui naiskaalista vertaillen kahden nuorsuomalaisen naisen, Maissi Erkon ja Tekla Hultinin poliittista polkua ja Mervi Kaarinen käsitteli historiantutkija ja Turun yliopiston vt. ylikirjastonjohtaja Saini Laurikkalan vaikeaa tietä väitökseen 1940-luvulla ”historiamiesten” kiistojen välikappaleena. Julia Salmisen esitelmä koski viktoriaanisten naisten vaikutusta arktiseen tutkimusmatkailuun.

82

Kuva 8: Pertti Haapalan lauantainen keynote-luento käynnissä. Kuva: Anna-Leena Perämäki.

Konferenssin päätti Pertti Haapalan (Tampereen yliopisto) kokemusta ja selitystä käsittelevä keynote-luento. Haapala veti yhteen historiantutkimuksen metodeista 1980-luvulta alkaen käytyä teoreettista keskustelua sekä avasi erityisesti kokemuksen ja narratiivin yhteyttä historiankirjoituksessa.

Haapalan keynoten jälkeen julkaistiin vielä Vuoden historiateko -palkinnon voittaja. Suomen Historiallinen Seura jakoi tunnustuksen nyt ensimmäistä kertaa. Palkinnon saivat ansaitusti Ylen historia-aiheiset podcastit ja radio-ohjelmat.

Kuva 8: Hitu-päivät päättyivät SHS:n ensimmäisen Historiateko-palkinnon jakamiseen Yle Areenan ja Yle Radio 1:n historia-aiheisille ohjelmille ja podcasteille. Kuvassa vasemmalta: SHS:n hallituksen jäsen Ville Vuolanto, SHS:n puheenjohtaja Heini Hakosalo. Kuva: Anna-Leena Perämäki.

Kuudennet Historiantutkimuksen päivät olivat onnistunut ja lämminhenkinen tapahtuma, jolle oli ilo osallistua. Tästä kiitos kuuluu tapahtuman järjestäjille Tampereen yliopistosta ja Suomen Historiallisesta Seurasta sekä kaikille loistaville, inspiroiville historioitsijakollegoille ja -ystävälle. Seuraavat Hitu-päivät järjestetään vuonna 2025 Jyväskylässä, jolloin SHS täyttää 150 vuotta. Tuskin maltamme odottaa!